

A LES GOLFES

«30 MINUTS» és un programa setmanal de reportatges que s'emet des de l'any 1984, ininterrompudament. Cada programa analitza un tema en profunditat de primera línia informativa.

Joan Salvat

No hi ha, en principi, cap limitació sobre la temàtica que s'aborda en el programa, però, en general, es busquen temes rics en imatge, d'actualitat, amb contingut social i amb un criteri ampli per explicar un aspecte desconegut o nou d'uns fets.

L'AMIC AMERICÀ

Dimarts
1 de juliol de 2008
a les 10 del vespre
a les Golfes
de can Ginestar

Després de la reelecció de George W. Bush a la presidència dels Estats Units de Nord-amèrica i de la visita del president nord-americà a Europa, el tema de les relacions entre aquest país i Espanya va saltar al primer pla de l'actualitat. Les raons són òbvies: fins al triomf electoral del PSOE, el govern espanyol del PP aspirava a convertir-se en un dels principals aliats dels Estats Units arreu del món. Des d'aleshores, el govern socialista s'ha distanciat d'aquesta posició i la relació s'ha refredat. Com han estat les relacions Estats Units-Espanya al llarg de la història? Quins beneficis i quins perjudicis ha obtingut Espanya d'aquesta relació? Com seran aquestes relacions a partir d'ara?

Per primer cop, un documental analitza el mig segle de relacions entre els Estats Units i Espanya. El reportatge abasta des de principis de la dècada dels anys 50 fins a l'actualitat.

Es tracta de la primera vegada que exministres, ambaixadors, militars i diplomàtics espanyols i nord-americans, protagonistes i testimonis directes de les negociacions entre els dos països, parlen en un documental d'episodis molt poc coneguts d'aquestes relacions. El documental també incorpora imatges mai vistes a Espanya de les bases militars i de les tasques de rescat i de neteja de les conseqüències de l'accident amb bombes nuclears ocorregut a Palomares. Aquest material audiovisual és propietat de les Forces Armades dels Estats Units i està dipositat al NARA, els arxius nacionals de la administració nord-americana a Washington.

El Centre d'Estudis Santjustencs, en col·laboració amb el programa 30 Minuts de Televisió de Catalunya, us convida a una nova edició de projeccions d'actualitat, la qual tindrà els dimarts 1, 8, 15 i 22 de juliol de 2008 a la sala polivalent de les Golfes de can Ginestar.

Aquestes sessions són una nova possibilitat d'aprofundir en temes que d'una manera o altra ens afecten a tots directament.

Esperem poder conèixer més detalls d'aquestes produccions amb la presència del seu director i realitzadors.

RAMON PERERA, L'HOME QUE VA SALVAR BARCELONA

**Dimarts
8 de juliol de 2008
a les 10 del vespre
a les Golfes
de can Ginestar**

Amb la Guerra Civil Espanyola s'inaugura una nova tàctica militar: els bombardejos sistemàtics contra la població civil, especialment a Barcelona. Davant d'aquest perill desconegut fins a aquell moment, autoritats i societat civil es mobilitzen. Com a membre de la Junta de Defensa Passiva de la Generalitat, Ramon Perera treballarà incansablement construint refugis i investigant materials que els facin més resistents. La seva obsessió és protegir la gent de l'impacte de les bombes que sistemàticament, dia i nit, llancen els avions de Mussolini i Hitler, aliats de Franco.

Els treballs de Perera criden l'atenció dels seus homòlegs a l'estranger. Aquest és el cas del britànic Cyril Helsby, que vindrà a Barcelona a conèixer aquesta titànica obra de protecció civil que aconsegueix fer 1.400 refugis a la ciutat. Malgrat les dificultats de la guerra, Perera ha aconseguit uns refugis segurs i a prova de bombes: no es coneix cap mort per l'impacte d'una bomba en aquests refugis.

Amb la derrota republicana, i després d'intentar salvar tota la documentació de refugis de la Junta de Defensa Passiva —una bona part de la qual va anar a parar a l'Arxiu de Salamanca i ara ha estat recuperada—, Perera passarà la frontera de França com molts altres milers de republicans: vençut, mort de fred i de tristor, pensant en la seva promesa que ha anat a parar a la presó Model...

Però quan arriba a Perpinyà tindrà una oportunitat que no desaprofitarà: la Creu Roja facilita escriure cartes a l'estranger i Perera es recorda de Helsby, aquell enginyer britànic amb qui havia fet bona

amistat... Ràpidament es posarà en marxa un operatiu dirigit pel mateix Donald Darling, membre destacat dels serveis secrets britànics. Aviat rebrà diners per arribar a Londres. No té papers ni documentació, però això no representarà cap problema: hi ha ordres expressos de deixar entrar Perera en territori britànic, un privilegi que molt pocs exiliats espanyols tindran. I això no era perquè sí: Ramon Perera tenia la clau de la protecció de Londres en una guerra mundial que ja era imminent.

L'obra de Perera a Barcelona és tan important que a Anglaterra es genera un intens debat polític sobre el model de defensa civil: el «model Barcelona», defensat pels sectors més progressistes, o el que propugna que cadascú tingui el seu propi refugi privat. La composició conservadora del govern va fer que guanyés aquesta segona opció. Segons documents que ara surten a la llum, les autoritats britàniques temien que la construcció de refugis públics tornés la població «covarda i gandula». De res va servir que Helsby i altres científics diguessin que res d'això havia passat a Barcelona.

La decisió de distribuir els anomenats refugis Anderson, només a prova de metralla i no de bombes, tindrà resultats catastròfics. Els barris populars de Londres, on la gent no té cases amb jardí on posar el refugi particular, seran els més castigats perquè les zones industrials eren objectius estratègics i els obrers vivien molt a prop de les fàbriques. Un informe confidencial reconeix que no seguir el «model Perera» ha estat un fracàs. A Londres moriran més de 40.000 persones.

De caràcter reservat i discret, es té poca informació de les activitats de Perera a Londres, tot i que sabem que, paradoxalment, va acabar treballant en la indústria de guerra, ell, l'home que havia salvat tantes vides. La seva part més visible va ser la de portaveu del Consell Català de Londres, format per personalitats com el Dr. Trueta, Josep Batista i Roca, Carles Pi i Sunyer...

A través d'arxius catalans i anglesos, la localització de familiars i amics, el documental presenta el retrat d'un d'aquests herois anònims abocats a l'exili durant la dictadura franquista i mai rescatat en temps de democràcia, una d'aquelles vides excepcionals que tan prolífiques van ser durant la II República i la Guerra Civil Espanyola.

Potser, per fi, ha arribat ara el moment que es compleixin les inquietants paraules que Perera va escriure al seu diari: «La meva dona m'ha induït a fer que aquestes notes de la Junta de Defensa Passiva de Catalunya puguin ésser dipositades en un lloc de salvaguarda per a futura referència a qui pugui interessar». Aquest moment ha arribat.

LA CREU I LES URNES

Dimarts
15 de juliol de 2008
a les 10 del vespre
a les Golfes
de can Ginestar

«Por el camino del aborto, del divorcio expés, de las ideologías que pretenden manipular la educación de los jóvenes... nos dirigimos a la disolución de la democracia» (Agustín García-Gasco, arquebisbe de València).

«Nada será igual después del 9 marzo en relación con la jerarquía de la Iglesia católica» (José Blanco, secretari d'Organització PSOE).

El gener de 1979, pocs dies després d'aprovar-se la Constitució, el Parlament espanyol donava llum verda a un conjunt de 4 acords entre l'Estat espanyol i la Santa Seu. En aquests acords, que tenen el rang de tractat internacional i, per tant, nivell legal superior a les lleis ordinàries, es regulaven temes fonamentals com el finançament de l'Església per part de l'Estat i el seu paper en el sistema educatiu.

Aquest acord concordatari consagrava un gir històric: es tractava de passar d'un règim d'estat confessional a un règim de formal separació i independència. Però els 29 anys que han passat des de llavors han mostrat que tot això era més teòric que real.

«L'Estat [en aquests acords] només té obligacions, i l'Església només privilegis», diu l'Albert Riba, de l'Associació Ateus de Catalunya. «Tot està en la Constitució i aquest debat és decimonònic», replica Mercedes Rico, la directora general d'Afers Religiosos del govern Zapatero.

Però, el cert és que en gairebé tres dècades de democràcia, les tensions, negociacions, regatejos, acostaments i allunyaments han estat constants. Unes vegades, a plena llum, com en el cas de les beatificacions o les manifestacions contra l'avortament; d'altres vegades, en reunions discretes, com en tot el que està relacionat amb les negociacions pel finançament, el cas és que els diferents governs han hagut de bregar per l'aplicació d'uns acords que tenen amplis marges d'interpretació o ambigüitat. Per acabar-ho d'adobar, també han sorgit tota mena de conflictes per assumptes morals com l'avortament o les pastorals dels bisbes bascos sobre el conflicte polític i la violència d'ETA, tant amb els governs de dretes com els d'esquerres.

Sense cap mena de dubte, en la legislatura que ha acabat no fa gaire és quan més s'ha escenificat la divergència entre el govern i la Conferència

Episcopal, fins al punt que algunes veus s'alcen, dins del mateix PSOE, per demanar la revisió o l'anul·lació dels acords del 79.

El programa *30 minuts* us presenta un reportatge especial, on es fa una repassada històrica sobre aquestes relacions Estat-Església en el període democràtic. No ha estat una empresa fàcil. La prova que aquest és un tema molt sensible ha estat la quantitat de persones que han rebutjat parlar-ne malgrat el seu paper protagonista, ara o fa 30 anys. El silenci o les mitges veritats predominen sobre la transparència. També ha estat d'una gran dificultat trobar imatges que il·lustrin aquest procés perquè moltes de les escenes claus s'han desenvolupat entre bambolines i no a plena llum.

En aquestes tres dècades trobem certes constants que defineixen les línies de tensió. D'una banda, els interessos institucionals de la jerarquia: finançament i influència en el món de l'educació. De l'altra, les picabaralles episòdiques com el cas Puente Ojea (l'ambaixador al Vaticà despatxat per pressions de la jerarquia) o les manifestacions contra el matrimoni entre persones del mateix sexe. I un contrast: mentre l'Església es mostra com un poder fàctic amb una gran capacitat de mobilització i influència política, en aquests anys hi ha hagut un procés fortíssim de secularització de la societat, especialment entre les noves generacions.

El resultat d'aquesta feina, basada en entrevistes en profunditat i una exhaustiva recerca de documentació, dona una visió de conjunt molt aclaridora de les diferents posicions en joc i dels matisos de cada període, més enllà dels conflictes puntuals. Així es mostra que es tracta d'un conflicte profund, permanent, en què topen dos poders que, en certa manera, lluiten per ampliar o consolidar els seus territoris: el poder de la creu i el poder de les urnes.

També s'analitzen els mandats de José María Aznar i de José L. Rodríguez Zapatero i les diferències entre tots dos. Es fa una especial anàlisi de qüestions com l'assignatura de religió, el finançament, les pastorals dels bisbes bascos sobre ETA i el debat sobre si la moral natural, tal com l'interpreta l'Església, ha de prevaldre a l'hora de legislar.

L'ETANOL, EL COMBUSTIBLE QUE ES PLANTA

**Dimarts
22 de juliol de 2008
a les 10 del vespre
a les Golfes
de can Ginestar**

El bioetanol és el combustible de moda. És un alcohol d'origen vegetal que pot substituir, en diferents proporcions, la gasolina. Qualsevol vehicle pot utilitzar-lo en una proporció màxima del 10% sense cap problema. L'ús al 85% només està reservat a uns vehicles especials, els *flexi*, que tant poden anar amb gasolina normal com amb etanol, el E-85. L'etanol és un biocombustible renovable que contamina menys que la gasolina i que permet, sobretot, dependre menys dels països productors de petroli. Per aquesta última raó, George Bush està a favor de la seva expansió i Hugo Chávez hi està en contra. Espanya és una potència en la fabricació de bioetanol; però, en canvi, el seu consum és nul: les companyies petroleres hi estan en contra.

A principis de març, el president George Bush va fer una gira per Llatinoamèrica amb un objectiu clar: subscriure una aliança amb alguns països llatinoamericans, especialment amb el Brasil, per produir etanol. L'objectiu de Bush era doble: per un costat, impulsar una energia d'origen renovable, que l'apropi a la tendència d'intentar pal·liar el canvi climàtic; per un altre, mirar d'acostar-se a la independència energètica i no haver de dependre de països poc «fiables» –països del Pròxim Orient, Veneçuela...– a l'hora de nodrir-se d'energia. En definitiva, uns objectius que combinen el medi ambient amb la geostratègia i que van aparèixer en el discurs de Bush sobre l'estat de la unió del gener amb el lema «20 en 10»: d'aquí a deu anys, el 20% del combustible dels Estats Units ha de ser d'origen renovable. Fonamentalment, etanol.

La producció d'etanol experimenta en aquests moments un boom a tot el món: als Estats Units, l'estat d'Iowa, l'«emirat del biocombustible» –un estat agrícola dedicat fins ara massivament al conreu del blat de moro– es podria veure obligat, l'any que ve, a importar blat de moro d'altres estats per proveir les plantes d'etanol que ja té i les que estan en construcció al seu territori. La dedicació del blat de moro a la fabricació d'etanol fa pujar el preu dels aliments que es basen en aquest cereal i de la carn dels animals que l'utilitzen com a farratge: porcs, pollastres...

La producció de l'etanol ha tingut uns efectes «col·laterals» inesperats: el preu dels cereals ha pujat a tot el món i a Mèxic ha provocat la «crisi de la tortilla»: l'encariment sobtat de les «tortillas», una mena de pa fet de blat de moro que constitueix la dieta bàsica dels mexicans més pobres. El govern mexicà ha hagut d'aplicar mesures extraordinàries per garantir-ne el preu.

Una recent cimera de primers ministres i caps d'estat de la Unió Europea també ha apostat per l'obligatorietat de la barreja de combustibles fòssils amb biocombustibles; però la proporció ha de ser determinada pels països. Suècia és l'únic país de la Unió Europea que ha fet una aposta clara pel bioetanol. A Espanya, es dona una paradoxa: el país acull la productora d'etanol més important d'Europa –i la cinquena del món, amb plantes als Estats Units–, hi ha tres plantes de producció d'etanol i, també a Espanya, es fabriquen cotxes *flexi* (que poden anar amb un 85% d'etanol). En canvi, no hi ha ni una gasolinera a tot l'estat on es pugui carregar etanol. La raó és que les companyies petroleres estan en contra de la distribució i mescla perquè a Espanya i a Europa sobra gasolina (la majoria de vehicles del parc automobilístic funciona amb dièsel).

Aquest reportatge de 30 minuts presenta un panorama global de l'etanol al món: el programa mostra la situació i les repercussions del desenvolupament d'aquest biocombustible a Espanya, Suècia, Mèxic i els Estats Units.

L'etanol és més net que la gasolina? Estalvia energia? La seva producció és sostenible? Hi ha competència entre menjar i combustible? Són algunes de les preguntes que intenta contestar aquest reportatge.

